

Ortaöğretim Öğrencilerinin “Tarih Nedir?” Aforizmalarına Katılım Durumlarının İncelenmesi**

Demet BALTA*¹

¹Gazi Üniversitesi, Türkiye

Gönderilme Tarihi: Temmuz 2019

Kabul Tarihi: Aralık 2019

Öz:

Bu araştırmada, lise öğrencilerinin tarihin tanımı ile ilgili aforizmalara katılma durumları saptanmaya çalışılmıştır. Araştırma, tarama deseninde tasarlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, Mersin ilinin Tarsus ilçesinde bulunan Anadolu lisesi, endüstri meslek lisesi ve fen lisesinde öğrenim gören 9., 10., 11., 12. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama yöntemi olarak araştırmacı tarafından geliştirilen anket kullanılmıştır. Araştırmada 23 maddeden oluşan 5’li likert tipinde anket, toplam 330 öğrenciye uygulanmıştır. Araştırmaya ilişkin uygulama, 2018-2019 eğitim ve öğretim yılının bahar döneminde gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler SPSS programı ile t, yüzde, frekans testlerine tabii tutulmuştur. Öğrencilerin tarih aforizmalarına bakış açılarının tarih dersindeki tanımlarla sınırlı kaldığı ve tarihi, genel olarak geçmiş ile gelecek arasındaki bir köprü olarak tanımladıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin olumlu aforizmalara daha fazla katıldığı görülmüştür. Öğrencilerin tarihin belgeler aracılığıyla yapıldığı konusunda kararsız kaldığı görülmüştür. Bu neticenin, müfredatta bu bilginin yer almaması ve öğretmenlerin tarihin belgelere dayalı bir bilim olduğu bilgisinin önemine değinmeyişlerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Maddelere verilen cevaba cinsiyet faktörünün etkisinin olmadığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Tarih, Ortaöğretim Tarih, Aforizma, Tanım

Abstract

In this research, it was tried to determine the status of high school students' participation in the aphorisms related to the definition of history. The research pattern is the survey pattern. The study group of the research consists of 9th, 10th, 11th, 12th grade students studying in Anatolian high school, industrial vocational high school and science high school in Tarsus district of Mersin. The questionnaire developed by the researcher was used as a data collection tool. In the study, a 5-point tipert questionnaire consisting of 23 items was administered to a total of 330 students. The execution of the research was conducted in the spring term of 2018-2019 academic year. The research has a descriptive nature and the obtained data were subjected to t, percentage, frequency tests with the program of SPSS. It was found that the students' view of history aphorisms was limited to the definitions in history course and they defined history as a bridge between past and future in general. It was observed that students were more involved in positive aphorisms. It was seen that the students were hesitant about the fact that history was made through documents. This result is thought to be due to the fact that this information is not included in the curriculum and that teachers did not mention the importance of the knowledge that history is a documented science. It was observed that the gender factor had no effect on the response to the items.

Keywords: History, Secondary Education History, Aphorism, Definition

*Sorumlu Yazar E-mail: demetbalta1453@gmail.com

Orcid ID: 0000-0003-4279-3654

** Bu çalışma Demet BALTA tarafından hazırlanan ve Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde sunulan “Lise Öğrencilerinin “Tarih Nedir?” Aforizmalarına Katılma Durumlarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

GİRİŞ

XIX. Yüzyılda milli devletlerin ortaya çıkışı ile birlikte tarih de bir disiplin olarak okul müfredatlarında ortak dersler arasında yerini almaya başladı. Ülkemizin jeopolitik konumu bakımından da önemli yer teşkil eden tarih disiplinine, bir milli devlet olan Türkiye Cumhuriyeti de gerekli önemi vermiştir. Gerek tarih kongreleri (1932) gerekse maarif şuraları (1939) ile tarihin müfredatta nasıl bir rol oynayacağına karar verilmiştir. Tarih eğitimi, eğitim hayatımızın her kademesinde önem teşkil eden temel derslerden biri haline gelmiştir. Tarih, bize farklı bir bakış açısı sağlamaktadır. Tarih eğitiminde, kronolojik düşünebilen, değişim ve sürekliliği algılayabilen, tarihi sorgulamak için araştıran, tarihsel analiz yapıp bunu yorumlayabilen, neden-sonuç ilişkisini doğru kurabilen, karar verme becerisine sahip ve tarihsel empati kurup geçmişteki insanların bakış açılarıyla bakabilen, milli şuura sahip vatandaş yetiştirmek temel amaç olmuştur (Demircioğlu, 2009).

Her toplum geleceğini garanti altına almak, kendini geliştirmek, gücüne güç katmak ister. Bunun için de tarihine bakıp, geçmişten ders çıkararak ilerlemesi gerekir. Çünkü geçmişte yapılan bir hata yeniden yapıldığında yine aynı sonuçlarla karşılaşılabilir. Bu da tarihin tekerrür edebileceğini (olaylar bazında) gösterir. Ülkelerin gelişmişliğinin bilim ve teknolojiyle ölçüldüğü günümüz dünyasında, gelişmiş ülkelerin tarihlerinden ders çıkararak ilerleme kaydettiğini görmekteyiz.

Uçsuz bir derya olan tarih disiplini, ilk olarak tarihin ne olduğu üzerine önemli tartışmalara maruz kalmıştır. Ortaya çıkan tarihle alakalı düşünceler, tarihi dolayısıyla tarih öğretimini etki altında bırakmış ve hâlâ da bırakmaktadır. Tarihçilerin ideolojik ve bilimsel anlayışlarıyla felsefi yaklaşımlarına göre birçok tarih tanımı yazılmıştır. Bununla birlikte tanımlar ve verilen aforizmalar tarihi etkilemiştir. Peki, bu durumda tarih nesnellikliğini ne kadar koruyabilmiştir? Tarihçiler, olguları tespit ederken veya analizlerini yaparken nesnel olacağını savunurlar. Ama ne kadar başarılı olurlar? Tarih, toplum için faydalı bir bilimdir fakat insanları etkilemek ve yönlendirmek için kullanılan en önemli araçlardan biri olduğu da bilinen bir gerçektir. Tarih, onu kullanan kişinin emrine amade olan, hangi amaçla kullanılacağına efendisinin karar verdiği bir köle gibidir (Demircan, 2007). Tarihi insanlar yapar ama tarihçiler yazar. Tarihinin yaşadığı çevre, aldığı eğitim, inançları, kültürü, statüsü, rolleri, yaşadığı dönemde olan olaylar, geçmişte olan olaylara bakış açısı tarihçiyi ve dolayısıyla da tarihi etkiler. Bu da tarihin nesnel bir bilim olmadığını düşündürebilir. Tarihin en net tanımı olarak Demir ve Acar’ın (1997) “Tarih, niceliksel zaman açısından geçmişte olup bitenleri, toplumların geçirdikleri dönemleri yer ve zaman belirterek anlatan, geçmişte yaşanan olaylar arasında nedensel ilişkiler kurmaya çalışarak bu ilişkileri belge ve kalınlara dayandırarak sistematik olarak incelemeyi konu edinen bir disiplindir” (s.215) tanımını örnek gösterebiliriz.

Öte yandan tanım ile aforizma iki farklı kavramdır. *Aforizma*; Latince “aphorismus” kelimesinden gelmektedir. Çeşitli konulardaki düşünceleri, çarpıcı, bazen de mizahî bir şekilde onlarca kelimeyle ifade edilmeye çalışılanın kısa olarak sunulduğu, söyleyeni belli olan felsefi bir fikir yazısıdır (Karakaş, 2011, s. 16). Batı’ya has bir söyleyiş biçimidir. Bizdeki vecizeye veya diğer anlamıyla özdeyişe benzer fakat biraz daha uzun ve felsefidir. Aforizmalarda ileri sürülen düşünceler başkalarının kabulünü beklemez, yazara has kanaatlerdir. Türk Edebiyatı’nın batılılaşma döneminde, Batı’daki örneklerinden etkilenen kimi yazarlarımız da aforizma benzeri denemeler yazmıştır. Bunların en ünlüsü, Cenap Şehabettin’in (1918) Tiryaki Sözleri’dir (Karakaş, 2011, s. 16). Aforizmanın tanımından yola çıkacak olursak, *tarih aforizması*; tarih alanında, düşünürlerin söylediği özgün, çarpıcı ve etkili sözlerdir.

Tanım, bir kavramın niteliklerini eksiksiz olarak tek tek açıklayıp tarif eden yazılardır (TDK, 2011, s. 2131). Tanımın genel kabul görmesi gerekir. Yazarın kendisine has bir düşüncesi değil, herkesin kabul edebileceği bir düşüncedir. Örneğin; Türk Dili Kurumu’nun (2011) hazırladığı sözlüğe göre “tarih; toplumları, milletleri, kuruluşları etkileyen hareketlerden doğan, olayları zaman ve yer göstererek anlatan, bu olaylar arasındaki ilişkileri, daha önceki ve sonraki olaylarla bağlantılarını, karşılıklı etkilenmeleri, her milletin kurduğu medeniyeti inceleyen bilimdir.” (s. 2139) bir tanım örneğidir. Tek tek açıklama yapılmış ve genel kabul görmüştür. Tanımın söyleyeni çoğu zaman belli olmayabilir ama aforizmanın söyleyeni bellidir. İkisi arasındaki en önemli fark budur. Tanımda niteliksel olarak tek tek açıklama yapılır, aforizmada açıklamak zorunda değildir. Tanım genel kabul görür ama aforizma kişinin düşüncesi olduğu için kimsenin kabul etmesine gerek duymaz. Güngör’e (2006) göre, “Tarih bir milletin hayatıdır; yani hayat içinde karşılaşılan ve büyük ölçüde başkalarınınkinden farklı olan şartların ve bu şartlara yapılan tepkilerin hikâyesidir; kültür ise bu tepkilerden doğan inanç, norm ve davranış özellikleridir”(s.18). Erol Güngör, kısaca tarihi bir milletin hayatı, milli kültürü ise tecrübeleri olarak görür. (Köseoğlu, 2006, s.177). Erol Güngör’ün bu söylemi bir aforizma örneğidir. Tamamen kişiye has, kendine göre bir yorumdur. Detay vermez, insanlar tarafından kabul edilmesine de ihtiyaç duymaz.

Bu çalışmanın temel amacı; ortaöğretimde eğitim gören öğrencilerin (Anadolu lisesi, fen lisesi, endüstri meslek lisesi), farklı düşünürlerin “Tarih Nedir?” aforizmalarına ilişkin görüşlerinin bir değerlendirmesini ortaya koymaktır. Literatür incelendiğinde değişik gruplarda benzer çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmalar, öğrencilerin tarih anlayışları, tarihin anlamını nasıl cevapladıkları ile ilgilidir. Bu araştırmalarda, üniversite (Gökkaya, 2001) ve ilköğretim (Altun, 2014) gibi farklı öğretim kademelerinde okuyan öğrencilere yapılan çalışmalar bulunmaktadır. Yapılan bu araştırmalara bakıldığında, öğrencilerin tarih kavramını anlamlandırmalarına ilişkin detaylar görülmektedir. Kimi öğrenci tarihi, zaman olarak, kimi geçmiş gitmiş günler olarak, kimi ise bir ders, bir bilim olarak algılamaktadır. Yapılan bu araştırma ise ortaöğretim öğrencilerine yönelik yapılmıştır. Ortaöğretim öğrencilerine göre tarihin ne anlam ifade ettiği, hangi “Tarih Nedir?” aforizmasına katıldığı araştırılmıştır.

Türkiye’de tarih dersleri, tarihin tanımından başlayan ezberci bir eğitim üzerine kurulmuştur. Tarih, bu yüzden öğrenciler tarafından sıkıcı bir ders olarak görülmektedir. Uzun süre ezberden sonra kalıcı belleğe yerleştirilmesi beklenen tanım, kronoloji gibi ezbere dayalı bilgiler, öğrencilerin tarihe karşı olumsuz bir tutum geliştirmesine ve tarihe olan kaygılarının artmasına neden olmaktadır. Öğrenciler sevmediği dersten uzaklaşır. Bu yüzden öğrenciler tarihten uzaklaşmaktadır. Bu konuda öğretmenlere çok iş düşmektedir. Öğrencilerle kurulacak gerçek bir iletişim, aktivite ve etkinliklerle tarihe olan ilginin artmasını sağlayabilirler. Bu araştırma, öğrencilerin tarih aforizmalarına katılım durumlarını ve cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını gösteren bir çalışmadır. Böyle bir araştırma, ülkemizde tarihe olan ilgiyi artırmak ve farkındalık yaratmak maksadını taşımaktadır. Literatür incelendiğinde, Türkiye’de aforizma ve tarih alanında değişkenleri inceleyen herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu da bu araştırmanın başka bir önemini ortaya koymaktadır.

Araştırmanın problem cümlesini “Ortaöğretimde eğitim gören öğrencilerin, farklı düşünürlerin “Tarih Nedir?” aforizmalarına yönelik görüşleri nelerdir ve bu görüşlerin cinsiyet ile olan ilişkisi nedir?” oluşturmaktadır. Bu çerçevede aşağıda bulunan sorulara cevap aranmıştır.

1. Lise öğrencilerinin, farklı düşünürlerin “Tarih Nedir?” aforizmalarına yönelik görüşleri genel olarak nedir?

2. Lise öğrencilerinin farklı düşüncülerin “Tarih Nedir?” aforizmalarına yönelik görüşleri cinsiyet değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

YÖNTEM

Bu Araştırma modeli, araştırmanın amacına yönelik gerekli ve birbirleriyle tutarlı analizlerin yapılabilmesi için imkânların uygun bir biçimde düzenlenmesidir (Karasar, 2012 s. 76). Araştırma modellerindeki amaç; eldeki problemi, bu problemle ilgili durumları, değişkenleri ve değişkenler arasındaki ilişkileri tanımlamaktır (Kurtuluş, 1998, s. 311). Araştırma modelleri tarama ve deneme modelleri olmak üzere ikiye ayrılır. Deneme modeli, araştırmacının denetimi doğrultusunda gözlenecek verilerin üretildiği ve neden-sonuç ilişkisi içerisinde bir sonuca varıldığı araştırma modelidir. Tarama modelleri ise, çok sayıda elemanlardan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir sonuca varmak için evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2012, s. 79). Tarama modelinde, araştırmaya konu olan olay ya da olgu var olduğu şekliyle betimlenir, müdahale edilmez, olanı olduğu gibi tanımlar. Bu model, en sık karşılaşılan ve tercih edilen bir modeldir. Öğrencilerin tarih aforizmalarına katılım durumlarını ve cinsiyete göre etkisini araştıran bu çalışmada var olanı olduğu gibi ortaya koymayı hedeflediği için tarama modeli uygulanmıştır.

Bu araştırma, aynı zamanda pozitivist bir araştırmadır. Bu yöntem ile araştırılan konuyla ilgili veriler toplanıp analiz edilir. Varsayımın doğruluğu ya da yanlışlığı ortaya konulur. Araştırma, uygulanan anket kâğıtlarıyla gerçekleştirilip, sonuçları sayısal verilerle ifade edilmiştir. Değişkenler arasındaki ilişkiler tespit edilip genellemeler yapılmıştır. Bu nedenle araştırma niceldir. Uygulanan anket, “survey” tekniği ile özdeştir. Survey, sosyal bilimlerde en çok kullanılan veri toplama tekniğidir. Nicel veriyi doğru bir biçimde aktarmaktadır. Anket çalışmaları, nicel yaklaşımın bir ürünü oldukları için genelde istatistik yöntemler kullanılır. Veriler sayısal rakamlara veya formüllere dayandırılır (Çepni, 2001, s. 40).

Bu araştırmada; uzman görüşleri doğrultusunda, katılımcılara cinsiyet, sınıf, yaş gibi bilgileri vermelerini isteyen giriş kısmı ile 23 maddeden oluşan 5’li Likert tipinde anket uygulanmıştır (Kesinlikle Katılmıyorum, Katılmıyorum, Kararsızım, Katılıyorum, Kesinlikle Katılıyorum).

Araştırmanın katılımcı grubunu, 2018-2019 eğitim- öğretim yılı bahar dönemi, Mersin ilinin Tarsus ilçesinde MEB’e bağlı olan Fatih Anadolu Lisesi (125 kişi), Sesim Sarpkaya Fen Lisesi (122 kişi) ve Tarsus Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi’nde (83 kişi) eğitim gören toplam 330 katılımcı öğrenci oluşturmaktadır.

Veri Toplama Yöntemleri

Ortaöğretim öğrencilerinin tarih aforizmalarına ilişkin düşüncelerini tespit etmek maksadıyla iki bölümden oluşan bir anket hazırlanmıştır. Ölçme aracı geliştirilmeden önce tarih aforizmaları üzerinde bir çalışma yapılmış ve bu konuyla ilgili toplam 75 maddelik bir anket hazırlanmıştır. Daha sonra bu maddeler uzman görüşüne sunulmuştur. Uzmanlardan, bu maddelerden hangilerinin öğrencilerin anlayacağı seviyede olduğu ve bu çalışma için uygun olacağı konusunda görüş bildirmeleri istenmiştir. 2 öğretim elemanından gelen dönütler doğrultusunda anketten ilgisiz maddeler çıkarılarak 75 maddeden 23 maddeye düşürülmüştür. Bulunan aforizmaların hepsinin ankette yer almamasının nedenleri arasında; kimi kavramın birbiri ile eş değerde olması, kimi kavramın uzun ve sıkıcı olması, kimi kavramın ise öğrencilerin kavrayışı bakımından uygun olmaması yer almaktadır. Bazı maddeler çok uzun

olduğu gerekçesiyle kısaltılmış, bazıları ise düzeltilmiştir. Olumlu ve olumsuz aforizmalar olarak iki boyuttan oluşan 23 maddelik 5’li likert tipi anket hazırlanmıştır. Ankette son düzeltmeler yapıldıktan sonra Mersin ilinin Tarsus ilçesinde MEB’e bağlı olan Sesim Sarpkaya Fen Lisesi’nde okuyan toplam 122 öğrenciye esas uygulama öncesi bir pilot uygulama yapılmıştır. Öğrencilere sunulan ankette anlamadıkları kelimeleri sormaları istenmiştir. Öğrencilerin yanlış anladığı veya anlamakta zorluk çektiği maddeler önceden tespit edilmiştir. Daha sonra uzman görüşü için alan uzmanları ve ölçme değerlendirme uzmanlarına sonuçlar sunulmuştur. Gelen düzeltmeler doğrultusunda ölçme son şekli verilmiş ve sorun olmadığı anlaşılınca anketin uygulanmak üzere hazır olduğu anlaşılmıştır. Analizlerin doğruluğunu ölçme ve değerlendirme alanında çalışan hocaların rehberliği eşliğinde ankete son şekli verilmiştir. Uzman görüşleri aşamasında bir alan uzmanı, 3 ölçme ve değerlendirme uzmanı ve bir istatistik uzmanı araştırmaya katkı sağlamıştır.

Ankette aforizmaların kime ait olduğu belirtilmemiştir. Bunun nedeni; öğrencilerin kişilere bağlı kalarak katılım durumlarının etkilenmemesi isteğidir. Bu anket, Mersin İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden alınan izin ile 2018-2019 eğitim ve öğretim yılı bahar döneminde Mersin ili, Tarsus ilçesinde MEB’e bağlı olan üç farklı ortaöğretim okulunda 1., 2., 3. ve 4. sınıfta okuyan öğrencilere dağıtılmak suretiyle toplam 330 öğrenciye gönüllülük esasınca uygulanmıştır. Gönüllü olmayanlar çalışmaya dâhil edilmemiştir. Anket uygulanmadan önce öğrenciler bu konuda bilgilendirilmiştir.

Verilerin Analizi

Anket maddelerine verilen cevaplar SPSS25 (Statistical package of for the social sciences) programından elde edilen verilerin yorumlanması yolu ile analiz edilmiştir. Veriler değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotlar (frekans, yüzde, ortalama, standart sapma) kullanılmıştır. SPSS25 programında iki grup (kız-erkek) arasındaki fark için “t-testi”; ve betimsel istatistikler için “frekans” analizlerine başvurulmuştur. Yapılan analizler sonucunda, 3 ölçme ve değerlendirme uzmanının görüşleri alınarak sonuçların doğruluğu tespit edilmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde çalışma grubu olarak seçilen liselerin 9., 10., 11. ve 12. sınıf öğrencilerinin genel olarak ve cinsiyet bakımından verilen aforizmalara katılım durumlarına ilişkin bulguların değerlendirilmesi, araştırmanın alt problemlerinin sırasına göre sunulmuştur. Anketin değerlendirilmesi ile elde edilen veriler her alt problem için gerekli frekans, yüzde, ortalama ve t değeri analiz sonuçları tablolar halinde verilerek gerekli açıklamalar yapılmıştır.

Tablo 1. Katılımcıların “Tarih Nedir?” Aforizmalarına Yönelik Görüşlerine İlişkin Betimsel Bulgular

Anket Maddeleri	Cevap Seçenekleri										\bar{X}
	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
1-Tarih ne güzel aynadır. Bugünkü uyanışı düne, geçmişe borçluyuz.	173	52,4	122	37	26	7,9	3	0,9	6	1,8	4,37
2-Tarih, başka başka insanlara ve zamanlara rastlayan vakaların tekrarlamasından başka bir şey değildir.	23	7	57	17,3	80	24,2	126	38,2	44	13,3	2,66
3- İnsan, tarihe her istediğini söyletebilir; çünkü ölümler itiraz edemezler.	28	23,6	160	48,5	77	23,3	12	3,6	3	0,9	3,90
4- Tarih, tarihçi ile olguları arasında kesintisiz bir karşılıklı etkileşim süreci, bugün ile geçmiş arasında bitmez bir diyalogdur.	66	20	59	17,9	39	11,8	85	25,8	81	24,5	2,83
5- Tarih değil, hatalar tekerrür eder.	56	17	91	27,6	66	20	46	13,9	71	21,5	3,05
6- Tarih, sayısız yaşam öyküsünün özüdür.	46	13,9	70	21,2	67	20,3	85	25,8	62	18,8	2,86
7-Tarih bilmeyen diplomat, pusuladan anlamayan kaptana benzer, her ikisinde de karaya oturma tehlikesi kaçınılmaz sonuçtur.	129	39,1	103	31,2	61	18,5	25	7,6	12	3,6	3,95
8- Tarihte ilk kez dram olan bir olay bir kez daha tekrarlanırsa komedi olur.	46	13,9	72	21,8	79	23,9	87	26,4	46	13,9	2,95
9-Geçmiş inkâr edilemez; geçmişine taş atanın, geleceğine gülle atarlar.	134	40,6	110	33,3	40	12,1	23	7	23	7	3,94
10-Tarih, bir kâğıt parçası üzerine basılmış harflerden ibarettir, önemli olan tarih yapmaktır, yazmak değil.	70	21,2	80	24,2	53	16,1	71	21,5	56	17	3,11
11-Tarih acayip bir ihtiyardır. Bazılarına tam hakkını verir. Bazı değersizlerden çok bahseder. Bazı büyükleri hiç anmaz. Bazılarından da yalnız birkaç kelime söyler.	94	28,5	117	35,5	66	20	41	12,4	12	3,6	3,73
12- Tarih, insanlığa özgürlüğün göz kırptığı alandır.	68	20,6	82	24,8	62	18,8	67	20,3	51	15,5	3,15
13- Tarihin en çekici ve esrarengiz tarafı, değişen çağlarla birlikte her şeyin tamamen farklılaşması, fakat hiçbir şeyin değişmemesidir.	120	36,4	107	32,4	45	13,6	46	13,9	12	3,6	3,84

14- Tarih, birkaç hakiki resimle çok sayıda kopyanın bulunduğu bir resim galerisidir.	76	23	108	32,7	77	23,3	48	14,5	21	6,4	3,52
15-Tarih, belgeler aracılığıyla geçmişi yeniden kurma girişimidir.	51	15,5	111	33,6	81	24,5	65	19,7	22	6,7	3,32
16-Tarih, insanlığın en tehlikeli icadıdır.	39	11,8	47	14,2	54	16,4	112	33,9	78	23,6	2,57
17-Geçmişi anımsayamayanlar onu tekrarlamaya mahkûmdur.	91	27,6	110	33,3	58	17,6	52	15,8	19	5,8	3,61
18-Tarihten hiçbir şey öğrenilemeyeceğini, tarihten öğreniriz.	49	14,8	63	19,1	81	24,5	82	24,8	55	16,7	2,91
19-Suyu her gün artan sonsuz bir kuyu vardır; Tarih.	128	38,8	131	39,7	46	13,9	11	3,3	14	4,2	4,05
20-Tarih, insanların düşlerinin en aydınlık olanlarını gerçekleştirmek için giriştikleri, umutsuz bir çabadan başka bir şey değildir.	23	7	48	14,5	70	21,2	121	36,7	68	20,6	2,51
21- Tarihi olmayan ülke, mutlu bir ülkedir.	80	24,2	84	25,5	67	20,3	55	16,7	44	13,3	3,31
22- Tarih; cinayetlerin ve felâketlerin bir tutanağıdır.	56	17	94	28,5	76	23	52	15,8	52	15,8	3,15
23- Tarih, uyanmaya çalıştığım bir karabasandır.	50	15,2	54	16,4	36	10,9	48	14,5	142	43	2,46

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Lise öğrencilerinin, farklı düşünürlerin “Tarih Nedir?” aforizmalarına yönelik görüşleri genel olarak nedir?

Tablo 1’de verilen betimsel değerler aşağıda aforizmalara göre açıklanmıştır.

1. “Tarih ne güzel aynadır. Bugünkü uyanışı düne, geçmişe borçluyuz.” maddesine ilişkin veriler

Verilen aforizmada öğrencilerin %52,4’ü (173 kişi) kesinlikle katılıyorum ifadesini işaretlemiştir. %37’si (122 kişi) katılıyorum ifadesini işaretlemiştir. %7,9’u (26 kişi) kararsız kalmıştır. %0,9’u (3 kişi) katılmıyorum ifadesini işaretlemiştir. %1,8’i (6 kişi) kesinlikle katılmıyorum ifadesini işaretlemiştir. Ortalaması (aritmetik ortalama) 4,37 çıkan aforizma, öğrencilerin en fazla eğilim gösterdiği aforizmadır.

2. “Tarih, başka başka insanlara ve zamanlara rastlayan vakaların tekrarlamasından başka bir şey değildir.” maddesine ilişkin veriler

Verilen aforizmada öğrencilerin %7’si (23 kişi) kesinlikle katılıyorum ifadesini işaretlemiştir. %17,3’ü (57 kişi) katılıyorum ifadesini işaretlemiştir. %24,2’si (80 kişi) kararsız kalmıştır. %38,2’si (126 kişi) katılmıyorum ifadesini işaretlemiştir. %13,3’ü (44 kişi) kesinlikle katılmıyorum ifadesini işaretlemiştir. Ortalaması (aritmetik ortalama) 2,66 çıkan aforizma, öğrencilerin az katılım sağladığı, ortalama sırası bakımından 20. sırada yer alan aforizmadır.

3. “İnsan, tarihe her istediğini söyletebilir; çünkü ölümler itiraz edemezler.” maddesine ilişkin veriler

Verilen aforizmada öğrencilerin %23,6’sı (28 kişi) kesinlikle katılıyorum ifadesini işaretlemiştir. %48,5’i (160 kişi) katılıyorum ifadesini işaretlemiştir. %23,3’ü (77 kişi) kararsız kalmıştır. %3,6’sı (12 kişi) katılmıyorum ifadesini işaretlemiştir. %0,9’u (3 kişi) kesinlikle katılmıyorum ifadesini işaretlemiştir. Ortalaması (aritmetik ortalama) 3,90 çıkan aforizma, öğrencilerin en fazla katılım sağladığı 5. aforizmadır.

4. “Tarih, tarihçi ile olguları arasında kesintisiz bir karşılıklı etkileşim süreci, bugün ile geçmiş arasında bitmez bir diyalogdur.” maddesine ilişkin veriler

Verilen aforizmada öğrencilerin %20’si (66 kişi) kesinlikle katılıyorum ifadesini işaretlemiştir. %17,9’u (59 kişi) katılıyorum ifadesini işaretlemiştir. %11,8’i (39 kişi) kararsız kalmıştır. %25,8’i (85 kişi) katılmıyorum ifadesini işaretlemiştir. %24,5’i (81 kişi) kesinlikle katılmıyorum ifadesini işaretlemiştir. Ortalaması (aritmetik ortalama) 2,83 çıkan aforizma, öğrencilerin az katılım sağladığı, ortalama sırası bakımından 19. sırada yer alan aforizmadır.

5. “Tarih değil, hatalar tekerrür eder.” maddesine ilişkin veriler

Verilen aforizmada öğrencilerin %17’si (56 kişi) kesinlikle katılıyorum ifadesini işaretlemiştir. %27,6’sı (91 kişi) katılıyorum ifadesini işaretlemiştir. %20’si (66 kişi) kararsız kalmıştır. %13,9’u (46 kişi) katılmıyorum ifadesini işaretlemiştir. %21,5’i (71 kişi) kesinlikle katılmıyorum ifadesini işaretlemiştir. Ortalaması (aritmetik ortalama) 3,05 çıkan aforizma, öğrencilerin katılım sağladığı, ortalama sırası bakımından 15. sırada yer alan aforizmadır.

6. “Tarih, sayısız yaşam öyküsünün özüdür.” maddesine ilişkin veriler

Verilen aforizmada öğrencilerin %13,9’u (46 kişi) kesinlikle katılıyorum ifadesini işaretlemiştir. %21,2’si (70 kişi) katılıyorum ifadesini işaretlemiştir. %20,3’ü (67 kişi) kararsız kalmıştır. %25,8’i (85 kişi) katılmıyorum ifadesini işaretlemiştir. %18,8’i (62 kişi) kesinlikle katılmıyorum ifadesini işaretlemiştir. Ortalaması (aritmetik ortalama) 2,86 çıkan aforizma, öğrencilerin az katılım sağladığı, ortalama sırası bakımından 18. sırada yer alan aforizmadır.

7. “Tarih bilmeyen diplomat, pusuladan anlamayan kaptana benzer, her ikisinde de karaya oturma tehlikesi kaçınılmaz sonuçtur.” maddesine ilişkin veriler

Verilen aforizmada öğrencilerin %39,1’i (129 kişi) kesinlikle katılıyorum ifadesini işaretlemiştir. %31,2’si (103 kişi) katılıyorum ifadesini işaretlemiştir. %18,5’i (61 kişi) kararsız kalmıştır. %7,6’sı (25 kişi) katılmıyorum ifadesini işaretlemiştir. %3,6’sı (12 kişi) kesinlikle katılmıyorum ifadesini işaretlemiştir. Ortalaması (aritmetik ortalama) 3,95 çıkan aforizma, öğrencilerin en fazla katılım sağladığı 3. aforizmadır.

8. “Tarihte ilk kez dram olan bir olay bir kez daha tekrarlanırsa komedi olur.” maddesine ilişkin veriler

Verilen aforizmada öğrencilerin %13,9’u (46 kişi) kesinlikle katılıyorum ifadesini işaretlemiştir. %21,8’i (72 kişi) katılıyorum ifadesini işaretlemiştir. %23,9’u (79 kişi) kararsız kalmıştır. %26,4’ü (87 kişi) katılmıyorum ifadesini işaretlemiştir. %13,9’u (46 kişi) kesinlikle katılmıyorum ifadesini işaretlemiştir. Ortalaması (aritmetik ortalama) 2,95 çıkan aforizma, öğrencilerin az katılım sağladığı, ortalama sırası bakımından 16. sırada yer alan aforizmadır.

9. “Geçmiş inkâr edilemez; geçmişine taş atanın, geleceğine gülle atarlar.” maddesine ilişkin veriler

Verilen aforizmada öğrencilerin %40,6’sı (134 kişi) kesinlikle katılıyorum ifadesini işaretlemiştir. %33,3’ü (110 kişi) katılıyorum ifadesini işaretlemiştir. %12,1’i (40 kişi) kararsız kalmıştır. %7’si (23 kişi) katılmıyorum ifadesini işaretlemiştir. %7’si (23 kişi) kesinlikle katılmıyorum ifadesini işaretlemiştir. Ortalaması (aritmetik ortalama) 3,94 çıkan aforizma, öğrencilerin en fazla katılım sağladığı 4. aforizmadır.

10. “Tarih, bir kâğıt parçası üzerine basılmış harflerden ibarettir, önemli olan tarih yapmaktır, yazmak değil.” maddesine ilişkin veriler

Verilen aforizmada öğrencilerin %21,2’si (70 kişi) kesinlikle katılıyorum ifadesini işaretlemiştir. %24,2’si (80 kişi) katılıyorum ifadesini işaretlemiştir. %16,1’i (53 kişi) kararsız kalmıştır. %21,5’i (71 kişi) katılmıyorum ifadesini işaretlemiştir. %17’si (56 kişi) kesinlikle katılmıyorum ifadesini işaretlemiştir. Ortalaması (aritmetik ortalama) 3,11 çıkan aforizma, öğrencilerin katılım sağladığı 14. aforizmadır.

11. “Tarih acayip bir ihtiyardır. Bazılarına tam hakkını verir. Bazı değersizlerden çok bahseder. Bazı büyükleri hiç anmaz. Bazılarından da yalnız birkaç kelime söyler.” maddesine ilişkin veriler

Verilen aforizmada öğrencilerin %28,5’i (94 kişi) kesinlikle katılıyorum ifadesini işaretlemiştir. %35,5’i (117 kişi) katılıyorum ifadesini işaretlemiştir. %20’si (66 kişi) kararsız kalmıştır. %12,4’ü (41 kişi) katılmıyorum ifadesini işaretlemiştir. %3,6’sı (12 kişi) kesinlikle katılmıyorum ifadesini işaretlemiştir. Ortalaması (aritmetik ortalama) 3,73 çıkan aforizma, öğrencilerin en fazla katılım sağladığı 7. aforizmadır.

12. “Tarih, insanlığa özgürlüğün göz kırptığı alandır.” maddesine ilişkin veriler

Verilen aforizmada öğrencilerin %20,6’sı (68 kişi) kesinlikle katılıyorum ifadesini işaretlemiştir. %24,8’i (82 kişi) katılıyorum ifadesini işaretlemiştir. %18,8’i (62 kişi) kararsız kalmıştır. %20,3’ü (67 kişi) katılmıyorum ifadesini işaretlemiştir. %15,5’i (51 kişi) kesinlikle katılmıyorum ifadesini işaretlemiştir. Ortalaması (aritmetik ortalama) 3,15 çıkan aforizma, öğrencilerin katılım sağladığı 13. aforizmadır.

13. “Tarihin en çekici ve esrarengiz tarafı, değişen çağlarla birlikte her şeyin tamamen farklılaşması, fakat hiçbir şeyin değişmemesidir.” maddesine ilişkin veriler

Verilen aforizmada öğrencilerin %36,4’ü (120 kişi) kesinlikle katılıyorum ifadesini işaretlemiştir. %32,4’ü (107 kişi) katılıyorum ifadesini işaretlemiştir. %13,6’sı (45 kişi) kararsız kalmıştır. %13,9’u (46 kişi) katılmıyorum ifadesini işaretlemiştir. %3,6’sı (12 kişi) kesinlikle katılmıyorum ifadesini işaretlemiştir. Ortalaması (aritmetik ortalama) 3,84 çıkan aforizma, öğrencilerin en fazla katılım sağladığı 6. aforizmadır.

14. “Tarih, birkaç hakiki resimle çok sayıda kopyanın bulunduğu bir resim galerisidir.” maddesine ilişkin veriler

Verilen aforizmada öğrencilerin %23’ü (76 kişi) kesinlikle katılıyorum ifadesini işaretlemiştir. %32,7’si (108 kişi) katılıyorum ifadesini işaretlemiştir. %23,3’ü (77 kişi) kararsız kalmıştır. %14,5’i (48 kişi) katılmıyorum ifadesini işaretlemiştir. %6,4’ü (21 kişi) kesinlikle katılmıyorum ifadesini işaretlemiştir. Ortalaması (aritmetik ortalama) 3,52 çıkan aforizma, öğrencilerin en fazla katılım sağladığı 9. aforizmadır.

15. “Tarih, belgeler aracılığıyla geçmişi yeniden kurma girişimidir.” ilişkin veriler

Verilen aforizmada öğrencilerin %15,5’i (51 kişi) kesinlikle katılıyorum ifadesini işaretlemiştir. %33,6’sı (111 kişi) katılıyorum ifadesini işaretlemiştir. %24,5’i (81 kişi) kararsız kalmıştır. %19,7’si (65 kişi) katılmıyorum ifadesini işaretlemiştir. %6,7’si (22 kişi) kesinlikle katılmıyorum ifadesini işaretlemiştir. Ortalaması (aritmetik ortalama) 3,32 çıkan aforizma, öğrencilerin en fazla katılım sağladığı 10. aforizmadır.

16. “Tarih, insanlığın en tehlikeli icadıdır.” maddesine ilişkin veriler

Verilen aforizmada öğrencilerin %11,8’i (39 kişi) kesinlikle katılıyorum ifadesini işaretlemiştir. %14,2’si (47 kişi) katılıyorum ifadesini işaretlemiştir. %16,4’ü (54 kişi) kararsız kalmıştır. %33,9’u (112 kişi) katılmıyorum ifadesini işaretlemiştir. %23,6’sı (78 kişi) kesinlikle katılmıyorum ifadesini işaretlemiştir. Ortalaması (aritmetik ortalama) 2,57 çıkan aforizma, öğrencilerin az katılım sağladığı, ortalama sırası bakımından 21. sırada yer alan aforizmadır.

17. “Geçmişi anımsayamayanlar onu tekrarlamaya mahkûmdur.” maddesine ilişkin veriler

Verilen aforizmada öğrencilerin %27,6’sı (91 kişi) kesinlikle katılıyorum ifadesini işaretlemiştir. %33,3’ü (110 kişi) katılıyorum ifadesini işaretlemiştir. %17,6’sı (58 kişi) kararsız kalmıştır. %15,8’i (52 kişi) katılmıyorum ifadesini işaretlemiştir. %5,8’i (19 kişi) kesinlikle katılmıyorum ifadesini işaretlemiştir. Ortalaması (aritmetik ortalama) 3,61 çıkan aforizma, öğrencilerin en fazla katılım sağladığı 8. aforizmadır.

18. “Tarihten hiçbir şey öğrenilemeyeceğini, tarihten öğreniriz.” maddesine ilişkin veriler

Verilen aforizmada öğrencilerin %14,8’i (49 kişi) kesinlikle katılıyorum ifadesini işaretlemiştir. %19,1’i (63 kişi) katılıyorum ifadesini işaretlemiştir. %24,5’i (81 kişi) kararsız kalmıştır. %24,8’i (82 kişi) katılmıyorum ifadesini işaretlemiştir. %16,7’si (55 kişi) kesinlikle katılmıyorum ifadesini işaretlemiştir. Ortalaması (aritmetik ortalama) 2,91 çıkan aforizma, öğrencilerin az katılım sağladığı, ortalama sırası bakımından 17. sırada yer alan aforizmadır.

19. “Suyu her gün artan sonsuz bir kuyu vardır; Tarih.” maddesine ilişkin veriler

Verilen aforizmada öğrencilerin %38,8’i (128 kişi) kesinlikle katılıyorum ifadesini işaretlemiştir. %39,7’si (131 kişi) katılıyorum ifadesini işaretlemiştir. %13,9’u (46 kişi) kararsız kalmıştır. %3,3’ü (11 kişi) katılmıyorum ifadesini işaretlemiştir. %4,2’si (14 kişi) kesinlikle katılmıyorum ifadesini işaretlemiştir. Ortalaması (aritmetik ortalama) 4,05 çıkan aforizma, öğrencilerin en fazla katılım sağladığı 2. aforizmadır.

20. “Tarih, insanların düşlerinin en aydınlık olanlarını gerçekleştirmek için giriştikleri, umutsuz bir çabadan başka bir şey değildir.” maddesine ilişkin veriler

Verilen aforizmada öğrencilerin %7’si (23 kişi) kesinlikle katılıyorum ifadesini işaretlemiştir. %14,5’i (48 kişi) katılıyorum ifadesini işaretlemiştir. %21,2’si (70 kişi) kararsız kalmıştır. %36,7’si (121 kişi) katılmıyorum ifadesini işaretlemiştir. %20,6’sı (68 kişi) kesinlikle katılmıyorum ifadesini işaretlemiştir. Ortalaması (aritmetik ortalama) 2,51 çıkan aforizma, öğrencilerin az katılım sağladığı, ortalama sırası bakımından 22. sırada yer alan aforizmadır.

21. “Tarihi olmayan ülke, mutlu bir ülkedir.” maddesine ilişkin veriler

Verilen aforizmada öğrencilerin %24,2’si (80 kişi) kesinlikle katılıyorum ifadesini işaretlemiştir. %25,5’i (84 kişi) katılıyorum ifadesini işaretlemiştir. %20,3’ü (67 kişi) kararsız kalmıştır. %16,7’si (55 kişi) katılmıyorum ifadesini işaretlemiştir. %13,3’ü (44 kişi) kesinlikle katılmıyorum ifadesini işaretlemiştir. Ortalaması (aritmetik ortalama) 3,31 çıkan aforizma, öğrencilerin katılım sağladığı, ortalama sırası bakımından 11. sırada yer alan aforizmadır.

22. “Tarih; cinayetlerin ve felâketlerin bir tutanağıdır.” maddesine ilişkin veriler

Verilen aforizmada öğrencilerin %17’si (56 kişi) kesinlikle katılıyorum ifadesini işaretlemiştir. %28,5’i (94 kişi) katılıyorum ifadesini işaretlemiştir. %23’ü (76 kişi) kararsız kalmıştır. %15,8’i (52 kişi) katılmıyorum ifadesini işaretlemiştir. %15,8’i (52 kişi) kesinlikle katılmıyorum ifadesini işaretlemiştir. Ortalaması (aritmetik ortalama) 3,15 çıkan aforizma, öğrencilerin katılım sağladığı, ortalama sırası bakımından 12. sırada yer alan aforizmadır.

23. “Tarih, uyanmaya çalıştığım bir karabasandır.” maddesine ilişkin veriler

Verilen aforizmada öğrencilerin %15,2’si (50 kişi) kesinlikle katılıyorum ifadesini işaretlemiştir. %16,4’ü (54 kişi) katılıyorum ifadesini işaretlemiştir. %10,9’u (36 kişi) kararsız kalmıştır. %14,5’i (48 kişi) katılmıyorum ifadesini işaretlemiştir. %43’ü (142 kişi) kesinlikle katılmıyorum ifadesini işaretlemiştir. Ortalaması (aritmetik ortalama) 2,46 çıkan aforizma, öğrencilerin en az katılım sağladığı aforizmadır.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Lise tarih öğrencilerinin görüşleri cinsiyet değişkenine göre değişmekte midir?

Anketin tümü hesaba katılarak cinsiyet değişkeninin öğrencilerin tarih aforizmalarına yönelik görüşlerinde etkili bir unsur olup olmadığı t-testi ile ölçülmüştür ve tablo 2’ de bulgular paylaşılmıştır.

Tablo 2. Ankete Katılan Öğrencilerin T-Testi Neticeleri

Cins.	N	X	S	sd	t	df	p
Kız	149	63,7561	9,27827	0,76011	2,405	328	0,17
Erkek	181	61,0387	10,98047	0,81617			

Tablo 2 incelendiğinde; ankete 149 kız 181 erkek öğrenci katıldığı görülmektedir. Bu tabloya göre kız öğrencilerin ortalamasının erkeklerden daha fazla olması aforizmalara katılım oranlarının kızlarda daha yüksek olduğunu göstermektedir. Ancak yapılan t testinde p değerinin 0,05’ten büyük olması nedeniyle öğrencilerin bu görüşlerinde cinsiyet faktörünün anlamlı bir etkisinin olmadığı söylenebilir.

SONUÇLAR, TARTIŞMA VE ÖNERİLER**Sonuçlar**

Araştırmanın bu bölümünde bulgulardan elde edilen sonuçlar verilmiş olup sonuçlara bağlı olarak öneriler sunulmuştur. Çalışmada, Mersin ilinin Tarsus ilçesinde bulunan MEB’e bağlı olan Fatih Anadolu Lisesi, Sesim Sarpkaya Fen Lisesi ve Tarsus Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi’nde okuyan 9., 10., 11., ve 12. sınıf öğrencilerinin tarih aforizmalarına katılım durumları araştırılmıştır.

Araştırmada, çalışma grubundaki öğrenciler, en çok Mustafa Kemal Atatürk’ün aforizması olan “Tarih ne güzel aynadır. Bugünkü uyanışı düne, geçmişe borçluyuz.” aforizmasına katılmışlardır. İlk başta öğrencilerin en çok sözü edilen aforizmaya katılmasında Mustafa Kemal Atatürk’ün etkisi düşünülebilir. Fakat araştırmaya katılan öğrenciler, aforizmaları kimin söylediği bilgisine sahip olmadığından böyle bir etkinin mümkün olmadığı söylenebilir. Dolayısıyla elde edilen sonuçta milliyetçi tutumların etkisini düşünmek doğru olmayacaktır. Bu sonuç, aforizmanın vurguladığı tarih düşüncesinden anlaşılabilir. Zira, anılan aforizmada pragmatist (öğretici) tarih anlayışı vardır. Gölen’e göre de Atatürk bu sözyle tarihi yol

gösterici olarak görmüştür (Gölen, 2002, s.184). Öğretici maslahatçı tarihte geçmişteki olaylardan bir ders çıkarma ve bugünü geçmişteki olaylara göre tanzim etme anlayışı vardır. Türklerin geçmişten gelen tarih düşüncelerine bakıldığında öğretici tarihin etkisinin yüksek olduğu görülebilir. Örneğin İslam tarih yazımında, evliya menkıbeleri bu tarih anlayışının bir ürünüdür (Togan, 1985, s. 3). Diğer taraftan Türk tarihinde geçmişten günümüze değin formal düzeyde verilen tarih eğitiminde de öğretici tarih anlayışı vardır. Türkiye’de tarih eğitiminin önemli bir boyutunda “tarihten ders çıkarma” amacı vardır (Özbaran, 1997, s.66). Bununla birlikte Ulusoy (2009) araştırmasında öğrencilerin bir kısmı tarih dersleri için geçmişten ders çıkarma üzerine görüş bildirmişlerdir. Mustafa Kemal Atatürk’ün aforizmasında da tarihten ders çıkarma anlayışı, dolayısıyla öğretici tarih anlayışı hakimdir. Bu yüzden öğrencilerin en fazla bu aforizmaya katıldıkları düşünülmektedir. Araştırmada elde edilen sonuca benzer şekilde Elban’ın (2017) yaptığı araştırmada üniversite öğrencileri tarihten ders çıkarmanın önemi üzerine durmuşlardır. Nihai olarak elde edilen sonuç; araştırmaya katılan öğrencilerin tarihe yönelik tutumlarında Türk tarih düşüncesindeki ve tarih eğitiminin doğasındaki öğretici yanı yansıtmaktadır. Ayrıca elde edilen sonuç, araştırmaya katılan öğrencilerin tarihe yönelik olumlu tutum gösterdiğini açıklamaktadır. Nitekim, tarihe yönelik olumlu tutum içeren diğer aforizmalara öğrencilerin katılması bunu kanıtlamaktadır. Mustafa Kemal Atatürk’ün aforizmasından sonra Raif Necdet Kestelli’nin “Suyu her gün artan sonsuz bir kuyu vardır: Tarih.”, Ahmet Cevdet Paşa’nın “Tarih bilmeyen diplomat, pusuladan anlamayan kaptana benzer, her ikisinde de karaya oturma tehlikesi, kaçınılmaz sonuçtur.” ve Bahtiyar Vahapzade’nin “Geçmiş inkar edilemez; geçmişine taş atanın, geleceğine gülle atarlar.” ifadelerine katılımın fazla olması, öğrencilerin tarihe karşı olumlu bir tutum geliştirdiğini göstermektedir. Benzer şekilde Elban (2015) öğrencilerin tarih dersine yönelik tutumlarını yüksek düzeyde bulgulamıştır. Ancak Safran (2006) yapmış olduğu araştırmada öğrencilerin tarih dersine yönelik tutumunu “kararsızım” düzeyine yakın bir değerde bulmuştur. Sonuçlardaki farklılıkta örneklerdeki ve araştırmaların yapıldığı zamandaki farklılık düşünülebilir. Öte yandan araştırmaya katılan öğrenciler, en az James Joyce’ye ait olan “Tarih, uyanmaya çalıştığım bir karabasandır.” aforizmasına katılım göstermiştir. Bu sonuç öğrencilerin tarihe karşı olumsuz tutum göstermediklerini pekiştirmektedir. Aynı şekilde, François Rene de Chateaubriand’ın “Tarih başka başka insanlara ve zamanlara rastlayan vakaların tekrarlanmasından başka bir şey değildir.”, Paul Valery’nin “Tarih, insanlığın en tehlikeli icadıdır.” ve Albert Camus’un “Tarih, insanların düşlerinin en aydınlık olanlarını gerçekleştirmek için giriştikleri, umutsuz bir çabadan başka bir şey değildir.” ifadelerine katılımın az olması, yine öğrencilerin tarihe karşı olumlu bir tutum geliştirdiklerini ispatlamaktadır. Öğrencilerin tarihe yönelik olumlu tutum içeren aforizmalara katılması, olumsuz tutum içeren aforizmalara katılmaması araştırmanın geçerliğini ve elde edilen sonuçların tutarlılığını göstermesi açısından manidardır.

Öte yandan çalışmada dikkat çeken bulgulardan birisi de İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu’na ait olan “Tarih, belgeler aracılığıyla geçmişi yeniden kurma girişimidir.” aforizması ile Bernand Shaw’a ait olan “Tarihten hiçbir şey öğrenilemeyeceğini, tarihten öğreniriz.” ifadelerine öğrencilerin büyük bir kısmı kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu sonuç öğrencilerin postmodern tarih düşüncesi ve yaklaşımına karşı herhangi bir tutum geliştirmediklerini göstermektedir. Nitekim Türkiye’de tarih eğitiminde henüz postmodern tarih yaklaşımları benimsenmemiştir. Bu sonuç Türkiye’de tarih eğitiminde tarihin üretimine ilişkin eğitimlerin yetersizliğini göstermektedir (Ata, 2008; Elban, 2018). Ayrıca İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu’na ait olan “Tarih, belgeler aracılığıyla geçmişi yeniden kurma girişimidir.” aforizmasına ilişkin sonuçlarda öğrencilerin kararsız kalmalarının sebepleri arasında müfredatta yer alan tarihin tanımında “belgeler aracılığıyla” ibaresinin kaldırılmış olması da etki etmiş olabilir. Kuramsal çerçevede

de bahsi geçen öğrencilerin, müfredattan çıkarılan tarihin belgeler aracılığı ile gerçekleştiğini öğrenememesi, öğretmenlerin bu konu hakkında gerekli hassasiyeti göstermemeleri sonucunda İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu'na ait olan bu aforizmayı anlamadıklarından ötürü bu sonucun çıkması bu çalışmanın geçerliliğini bir kez daha ortaya koymaktadır. Aslında 9. sınıf tarih ders kitabında Ranke ve İnalçık'ın aforizmaları içinde belgelerin önemine vurgu yapılmıştır fakat tarih öğretmenleri bu aforizmaları açıklayıp üzerinde durmazlarsa bu sonucun kaçınılmaz olacağı anlaşılmıştır.

Araştırmaya katılan kız ve erkek öğrencilerin aforizmalara katılımlarında anlamlı düzeyde bir fark olmadığı saptanmıştır. Böylece tarih aforizmalarına katılımlarında cinsiyetin bir etkisinin olmadığı anlaşılmıştır. Bolton (1937), İskender (2007) ve Kont (2008) yapmış oldukları araştırmada öğrencilerin tarihe ya da tarih dersine yönelik tutumlarında farklılık bulgulamışlardır. Bu sonuçlar ile mevcut araştırmada elde edilen sonuçlar arasında bir paralelliğin olmadığı düşünülebilir. Ancak sözü edilen araştırmalarda araştırılan ve ölçülen tarihe ve tarih dersine yönelik genel tutumlardır. Bu araştırmada ise daha çok tarih düşüncesine ve tarihe dair farklı bakışlara yönelik öğrenci görüşleri araştırılmıştır. Ortaya çıkan farklılığın anılan durumdan kaynaklandığı düşünülmektedir.

Öneriler

Araştırmanın bulgularından yararlanarak ileride yapılacak olan çalışmalar için şu önerilerde bulunulabilir:

- Üniversitelerin tarih öğretmeni yetiştiren lisans, yüksek lisans ve doktora programları da bu çalışmadan yararlanabilir, araştırma farklı aforizmalar ile yinelenebilir. Bunun üzerine yeniden bir çalışma yapılabilir. Bu araştırmayı daha detaylandırmak için daha küçük bir grupta nitel bir araştırma yapılabilir.
- Araştırma sonuçları da dikkate alınarak 9. sınıfa kadar aforizma ve tarih tanımı kavramları müfredatta öğrencilerin anlayacağı şekilde yer almalı ve üzerinde durulmalıdır. Bu kavramların öğrencilere öğretilmesi, öğrenciler açısından tarihe karşı ilginin artmasını ve farklı bir bakış açısı kazanmalarını sağlayabilir.
- Tarihin belgeler aracılığıyla yapıldığı, tarih derslerinde vurgulanmalıdır. Böylece araştırma sonucunda görülen tarihin belgeler aracılığıyla olduğunu belirten aforizmada, öğrencilerde oluşan kararsızlık ortadan kaldırılabilir.
- Tarih aforizmalarına katılım düzeylerini inceleyen bu çalışma, daha geniş bir katılımcı grubuyla yinelenebilir. Bu araştırma Anadolu lisesi, fen lisesi ve endüstri meslek lisesi ile sınırlı tutulmuştur. Bu liselere sağlık lisesi, ticaret lisesi ve imam hatip lisesi de eklenebilir. Sonuçlar karşılaştırılabilir.
- İlgili kaynaklar incelendiğinde, ülkemizde tarih aforizmalarına ve tarih alanında çeşitli değişkenlere göre başlığı altında herhangi bir çalışmaya rastlanmadığı görülmektedir. Buna benzer araştırmaların sayısı artırılabilir.
- Yapılacak bir çalışma ile öğrencilerin neden olumlu aforizmalara daha fazla yöneldiği bulunabilir.

KAYNAKLAR

- Altun, A. (2014). İlkokul ve ortaokul öğrencilerinin tarih kavramına ilişkin algılarının yörüngesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 14(6) 2305-2326.
- Ata, B. (2008). Türk tarih öğretmen adaylarının tarih eğitiminde analogi anlayışları. M. Safran ve D. Dilek (Ed.), *21. yüzyılda kimlik, vatandaşlık ve tarih eğitimi* içinde (s. 302-315). İstanbul: Yeni İnsan.
- Bolton, F.B. (1937). “The attitude of high school pupils toward history. *The SocialvcStudies*, 28(May), 217-218.
- Çepni, S. (2001). *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş*. Trabzon: Erol.
- Demir, Ö. & Acar, M. (1997). Sosyal bilimler sözlüğü. Ankara: Ağaç.
- Demircan, A. (2007). Tarih üzerine bazı düşünceler. *Milel ve Nihal*, 4 (3), 69-89.
- Demircioğlu, İ.H. (2009). Tarih öğretmenlerinin tarihsel düşünme becerilerine yönelik görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 39(184), 228-239.
- Elban, M. (2015). Ortaöğretim öğrencilerinin tarih dersine ilişkin tutumları: Ankara ili Kazan ilçesi örneği. *Turkish Journal of Educational Studies*, 2(2), 103-118.
- Elban, M. (2017). University students' views on the education and teaching of civilization history: Bayburt university education faculty sample. *Journal of Education and Training Studies*, 5(10), 123-136.
- Elban, M. (2018). Tarihi olaylar değerlendirilirken ahlaki yargı yapılmalı mıdır? Tarih öğretmen adaylarının ahlaki yargılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(25), 109-134.
- Gökkaya, A. K. (2001). Sosyal bilgiler eğitimi bölümü öğrencilerinin (lisans) tarih bilinci üzerine bir anket değerlendirmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(2),231-244.
- Gölen, Z. (2002). Atatürk’ün tarih anlayışı. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 52(18), 159-185.
- Güngör, E. (2006). *Kültür değişmesi ve milliyetçilik*. İstanbul: Ötüken.
- İskender, P. (2007). Öğretmen adaylarının tarih dersine ilişkin tutumları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 15(2). 631-638.
- Karakaş, T. (2011). *Ansiklopedik edebiyat terimleri sözlüğü*. İstanbul: Perşembe.
- Karasar, N. (2012). Bilimsel araştırma yöntemi. Ankara: Nobel.
- Kont, A. (2008). *11. sınıf öğrencilerinin Türkiye cumhuriyeti inkılâp tarihi ve Atatürkçülük dersine karşı ilgi ve tutumlarının değerlendirilmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Köseoğlu, N. (2006). *Küreselleşme ve milli hayat*. İstanbul: Ötüken.
- Kurtuluş, K. (1998). Pazarlama Araştırmaları. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Özbaran, Salih; (1997), *Tarih, tarihçi ve toplum: tarihin çağrışımı, doğası, tarihçilik ve tarih öğretimi üstüne düşünceler*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt.
- Safran, M. (2006). *Tarih eğitimi makale ve bildiriler*. Ankara: Gazi Kitapevi.
- Togan, A. Zeki Velidi (1985). *Tarihte usul*. İstanbul: Enderun.
- Türk Dil Kurumu (2011). *Türkçe Sözlük*. Ankara: TDK.
- Ulusoy, K. (2009). Lise öğrencilerinin tarih dersinin işlenişi ile ilgili düşünceleri (Ankara örneği). *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(1), 417-434.

EXTENDED ABSTRACT***An Investigation Of High School Students’ Participation In Aphorisms On “What Is History?”******Introduction***

With the emergence of nation-states in the 19th century, history began to take place in the common subjects of the school curriculum as an vital discipline. In terms of the geopolitical position of our country. It was decided by history congresses (1932) and education councils (1939) how history will play a role in the curriculum. History education has become one of the basic courses that are important in every level of our education. History gives us a different perspective. The aim of this course is to educate citizens who can think chronologically, perceive change and continuity,, study on history, make historical analysis and interpret it, establish cause-effect relationship correctly, have decision-making skills, and have historical empathy and look at people's past with the main purpose (Demircioğlu,2009).

Every society wants to guarantee its future, improve itself and grow stronger. Therefore, he must look at his history and proceed by taking lessons from the past. Because the same results can be seen again if a mistake is ignored. This shows that history can repeat itself (on a case-by-case basis). In today's world, when we look at the developed countries, we can see that developed countries make progress by taking lessons from their history. Great importance must be given to history courses in our country for this reason.

The profound discipline of history was first exposed to important debates on what history is. The thoughts related to the emergence of history have influenced and still leave history teaching due to its history. History is not just related to historians. Definitions, aphorisms, historiography and interpretations of historians also affect history.

Definition and aphorism are two different concepts. The aphorism; It comes from the Latin word “aphorismus. It is a philosophical statement with a certain narrator, whose thoughts on various subjects are presented in a brief and sometimes humorous way in which dozens of words are tried to be expressed. It's a Western way of saying. It is similar to our aphorism or, in other words, aphorism, but a bit longer and philosophical. The ideas put forward in aphorisms and do not need others' approval, they are the author's own convictions. During the westernization of Turkish Literature, some of our writers who were influenced by their Western counterpart also wrote aphorism-like essays. The most famous of these is Cenap Şehabettin (1918) Tiryaki Sözlere (Karakas, 2011, p. 16). From the definition of aphorism, history aphorism; In the field of history, philosophers say original, striking and effective words.

Definitions are the articles describing and describing the characteristics of a concept completely individually (TDK,2011, s.2131). The definition must be generally accepted. It is not an author's own opinion, but an opinion that anyone can accept. For example; According to the dictionary prepared by Turkish Language Institution (2011), “history; It is a science that examines the civilization established by each nation, which describes the events and relations between these events, their relations with previous and subsequent events, and the civilization established by each nation. Doğan (p. 2139). Individual statement was said and generally accepted. It is often unclear who says the definition, but it is definite who says the aphorism. This is the most important difference between the them. According to Güngör (2006), “History

is the life of a nation; that is, the story of the circumstances and reactions to life that are largely different from those of others; on the other hand, culture is the belief, norm and behavior characteristics that arise from these reactions”(p.18). In short, Erol Güngör considers the life and cultural experience of a nation. (Koseoglu, 2006, p.177). Erol Güngör’s statement is an example of aphorism. It is a personal interpretation of its own. It does not give details, or isn’t needed to be accepted by people.

The aim of the research is” What is the relationship between gender and opinions of the participants about the aphorism. In this context, the answers to the following questions were sought.

1. What is the general opinions of high school students on” What is history?” and aphorisms?
2. Do the views of high school history students change according to gender variable?

Method

In a universe consisting of a large number of elements, screening models are screening arrangements made on the whole universe or a group of samples or samples to be taken from it (Karasar, 2012, p. 79). In this study, the effect of students' participation in history aphorisms were researched.

The survey was identical to the “Survey” technique. Survey is the most widely used data collection technique in social sciences. It accurately transfers quantitative data. Since surveys are a product of quantitative approach. Statistical methods are generally used. Data are based on numerical figures or formulas (Çepni, 2001, p. 40).

In this study; In line with the expert opinions, a 5-point Likert-type questionnaire consisting of 23 items and an introduction part asking participants to provide information such as gender, class, age were applied (Strongly Disagree, Disagree, Undecided, Agree, Strongly Agree).

Findings, Discussion and Results

Data on “History is a beautiful mirror. Today's awakening yesterday, we owe the past.” In the aphorism given, 52.4% of the students (173 people) indicated that they strongly agree. 37% of the participants (122 people) agreed. 7.9% (26 people) were undecided. 0.9% (3 people) disagree. 1.8% (6 people) strongly disagree. The aphorism with an average of 4.37 is aphorism that the students tend most.

Data on “History is nothing but it is the repetition of cases that come across other people and times.”

In the aphorism given, 7% of the students (23 people) indicated that they strongly agree. 17.3% (57 people) indicated that they agree. 24.2% (80 people) were undecided. 38.2% (126 people) of them disagree. 13.3% (44 people) indicated that they strongly disagree. Aphorism with an average of 2.66 is the 20th aphorism in terms of average turnout, with little participation by students.

Data on “History is a continuous process of mutual interaction between the historian and the facts, an endless dialogue between the present and the past.”

In the aphorism given, 23.6% of the students (28 people) indicated that they strongly agree. 48.5% (160 people) of them agreed. 23,3% (77 people) were undecided. 3.6% (12 people) of them disagree. 0,9% (3 people) strongly disagree. The aphorism, which has an average of 3.90, is the 5th aphorism in which students participate most.

Data on “Man can make history tell whatever he wants; because the dead cannot object to.”

In the aphorism given, 20% of the students (66 people) indicated that they strongly agree. 17.9% (59 people) of the participants agreed. 11.8% (39 people) were undecided. 25.8% (85 people) indicated that they disagree. 24.5% (81 people) strongly disagree. The aphorism, which has an average of 2.83, is the aphorism in the 19th place in terms of the average order, with little participation by the students.

Data on “History is the blink of freedom for humanity.”

In the aphorism given, 17% of the students (56 people) indicated that they strongly agree. 27.6% (91 people) indicated that they agree. 20% (66 people) were undecided. 13.9% (46 people) disagree. 21.5% (71 people) indicated that they strongly disagree. The aphorism, which has an average of 3.05, is the 15th aphorism in which the students participate.

Data on “History is a nightmare I tried to wake up.”

In the aphorism given, 13.9% (46 people) of the students indicated that they strongly agree. 21.2% (70 people) of them agreed. 20.3% (67 people) were undecided. 25.8% (85 people) indicated that they disagree. 18,8% (62 people) strongly disagree. The aphorism, which has an average of 2.86, is the aphorism in which the students have little participation and is ranked 18th in terms of average rank.

Data on “A diplomat who does not know history is similar to a captain who does not understand the compass, and the danger of stranding in both is an inevitable result.”

In the aphorism given, 39.1% of the students (129 people) indicated that they strongly agree. 31.2% (103 people) of the participants agreed. 18.5% (61 people) were undecided. 7.6% (25 people) disagree. 3.6% (12 people) strongly disagree. The aphorism, which has an average of 3.95, is the third aphorism which has the highest attendance.

Data on “History is a picture gallery with a few genuine pictures and many copies.”

In the aphorism given, 13.9% (46 people) of the students indicated that they strongly agree. 21.8% (72 people) have chosen to agree. 23.9% (79 people) were undecided. 26,4% (87 people) indicated that they disagree. 13.9% (46 people) strongly disagree. The aphorism, which has an average of 2.95, is the 16th aphorism in terms of the average order, with little participation by the students.

Data on “The past is undeniable; they throw a shot to the past, they give roses to the future”

In the aphorism given, 40.6% of the students (134 people) indicated that they strongly agree. 33.3% (110 people) indicated that they agree. 12,1% (40 people) were undecided. 7% (23 people) disagree. 7% (23 people) strongly disagree. The aphorism, which has an average of 3.94, is the fourth aphorism with the highest participation of students.

Data on “History is an attempt to reestablish the past through documents.”

In the given aphorism, 15.5% of the students (51 people) indicated that they strongly agree. 33.6% (111 people) of the participants agreed. 24.5% (81 people) were undecided. 19.7% (65 people) indicated that they disagree. 6.7% (22 people) indicated that they strongly disagree. The aphorism, which has an average of 3,32, is the 10th aphorism in which the students participate most.

Data on “History is the most dangerous invention of humanity.”

In the given aphorism, 11.8% of the students (39 people) indicated that they strongly agree. 14.2% (47 people) of them agreed. 16,4% (54 people) were undecided. 33.9% (112 people) disagree. 23,6% (78 people) indicated that they strongly disagree. Aphorism with an average of 2.57 is the aphorism in the 21st place in terms of average attendance, with little participation by students.

Data on “A country without history is a happy country”

In the aphorism given, 15.2% of the students (50 people) indicated that they strongly agree. 16.4% (54 people) indicated that they agree. 10.9% (36 people) were undecided. 14,5% (48 people) indicated that they disagree. 43% (142 people) strongly disagree. Aphorism with an average of 2.46 is aphorism with little participation by students.

Suggestions

In the study, the students in the study universe were mostly Mustafa Kemal Atatürk's aphorism “History is a beautiful mirror. We owe today's awakening to yesterday and to the past. At first, the effect of Mustafa Kemal Atatürk on the participation of students in the most mentioned aphorism can be considered. However, such a thought would not be true. Because the students who participated in the research did not know who said the aphorisms. Therefore, it will not be right to think about the effect of nationalist attitudes. This conclusion can be understood from the idea of history emphasized by the aphorism. Because, in this aphorism there is a pragmatist understanding of history. According to Gölen, Atatürk saw history as a guide with this word (Gölen, 2002, p.184). There is an understanding in the history of instructive masculinist to learn a lesson from past events and to organize today according to past events. Looking at the historical views of Turks in the past, it can be seen that the effect of instructional history is high. For example, in Islamic historiography, evliya menkıbeleri are a product of this understanding of history (Togan, 1985, p. 3). On the other hand, in the history education given in formal level from past to present in Turkish history, there is also an understanding of instructive history. In an important dimension of history education in Turkey "draw lessons from history" has the purpose (Özbaran, 1998, p.66). On the other hand, in Ulusoy (2009) research, some of the students expressed their opinions about history lessons for history lessons. Similar to the results obtained in the study, Elban (2017) in his study emphasized the importance of extracting lessons from history. The final result; It reflects the instructive side of Turkish history thought and the nature of history education in the attitudes of the students participating in the research towards history. In addition, the result obtained shows that the students participating in the research have a positive attitude towards history. In fact, the participation of students in other aphorisms with positive attitudes towards history proves this. Similarly, Elban (2015) found high level students' attitudes towards history course. However, Safran (2006) found that students' attitude towards history course was close to "undecided" level. The differences in the results can be considered in the samples and the time of the research. On the other hand, the students participated in the aphorism “History is a nightmare to which I try to wake up, James at least

by James Joyce. This result reinforces that students do not show negative attitudes towards history. Participation of students in other aphorisms with positive attitudes towards history and not participating in other aphorisms with negative attitudes are significant in terms of showing the validity of the research and the consistency of the results obtained. On the other hand, one of the remarkable findings in the study was “History is an attempt to reconstruct the past through documents” and “Nothing can be learned from history, we learn from history.” This result shows that students do not develop any attitude towards postmodern history thought and approach. Indeed, history education in Turkey has not yet adopted a postmodern date approaches. These results demonstrate the inadequacy of training on the production date in the history of education in Turkey (Ata, 2008; Elban, 2018).

Finally, it was found that there was no significant difference in the participation of aphorisms in the female and male students. Bolton (1937), İskender (2007) and Kont (2008) found differences in students' attitudes towards history or history course. It can be considered that there is no parallel between these results and the results obtained in the present study. However, these are the general attitudes towards the history and history course researched and measured. In the present study, students' views on the idea of history and different perspectives on history were investigated. The resulting difference is thought to be due to this situation.